herpy

GECKOR

Gargoylegecko

Rhacodactylus auriculatus

En kraftig, lugn klättrare från snårskogen på Nya Kaledonien, med knölar på bakhuvudet som en liten gotisk vattenkastare och en svans som kan gripa om grenarna. Den klarar rumstemperatur, äter färdigfoder och insekter och är ett bra val för den som vill ha en robust gecko med lite mer vikt och personlighet.

Familj: Diplodactylidae Engelska: Gargoyle gecko Tidigare namn: *Platydactylus auriculatus; Ceratolophus hexaceros*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**18-23 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**35-70 g**
Livslängd	**15-20 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Regnskog och bergsskog**
Svårighetsgrad	**Nybörjare**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**45 × 45 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-27 °C**
Värmeplats	**26-28 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**50-80 %**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 1
Föda	**Insekter, frukt och färdigfoder**
Hålls	**Ensamma eller en hane med flera honor**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**15-24 mån.**
Kullstorlek	**2 ägg**
Inkubation	**60-90 dagar** vid 22-27 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Bilaga D**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Rhacodactylus auriculatus har små, spetsiga knölar längst bak på huvudet, som liknar de utmejslade vattenkastarna på gotiska kyrkor. Vissa djur har två tydliga knölar, andra en hel rad, och de växer fram med åldern. Nykläckta ungar har ett slätt, runt huvud. Huvudet är brett och triangulärt och kroppen kraftig. Under tårna sitter lameller som fäster bra, och den tunna svansspetsen kan gripa om grenarna.

Arten beskrevs 1869 av den franske apotekaren och naturforskaren Arthur Bavay under namnet *Platydactylus auriculatus* och har sedan 1883 hetat *Rhacodactylus auriculatus*.

Ett vuxet djur mäter 18-23 cm inklusive svans, varav kroppen från nos till kloak utgör upp till omkring 12 cm. Vikten ligger vanligen på 35-70 g. Färgerna varierar från grått och brunt över rött till gult och orange, ofta med ränder, fläckar eller marmorering, och många varianter har avlats fram. Svansen kan släppas om djuret blir gripet eller rädd. Till skillnad från hos *Correlophus ciliatus* växer den ut igen, men den nya svansen blir sällan lika fin.

Arten är robust och lugn och tål oftast hantering bra. Hanarna är territoriella och slåss, så de ska hållas var för sig.

Utbredning och livsmiljö

Arten finns bara på Nya Kaledonien i sydvästra Stilla havet, och bara på huvudön Grande Terre. Den är knuten till de ultramafiska områdena, där marken är rik på nickel och andra tungmetaller. Den är vitt utbredd i bergen i södra delen av ön och förekommer dessutom på isolerade massiv längs västkusten och i den centrala östra delen, norrut ända upp till Dôme de Tiébaghi.

Det område där arten förekommer uppskattas till knappt 11.000 km², men de platser där den faktiskt lever täcker bara omkring 250 km².

> **Naturlig utbredning:** Nya Kaledonien.

LIVSMILJÖ

Rhacodactylus auriculatus håller till i maquis, den låga, täta buskvegetationen på de nickelrika markerna, och i fuktig skog och bergsskog, framför allt i skogsbryn. Den har hittats upp till omkring 1.100 meters höjd. På natten söker den föda på stammar och grenar av buskar och små träd och någon enstaka gång på marken. På dagen gömmer den sig i tät vegetation nära marken eller i ihåliga träd. Den är främst en klättrare, men kommer oftare ner på marken än de andra stora geckoerna från ön.

Klimatet är subtropiskt, med varma somrar och svalare nätter och vintrar. Det finns inga exakta mätningar av temperaturen i djurens gömställen, så terrariets värden bygger på erfarenheter från fångenskap.

Arten är inte hotad som helhet, men den är lokalt pressad av nickelbrytning, upprepade bränder i maquis, den invasiva myran *Wasmannia auropunctata* och införda råttor, katter och grisar. Olaglig insamling var tidigare ett problem, men har minskat sedan arten blivit vanlig i uppfödning.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur behöver ett terrarium på minst 45 × 45 × 60 cm (längd × bredd × höjd). 60 × 60 × 60 cm är ett bra mått, och eftersom *Rhacodactylus auriculatus* kommer oftare ner på marken än *Correlophus ciliatus*, är extra golvyta värd mer än extra höjd. Ungdjur under ca 12 g trivs bäst i en mindre uppfödningslåda, där de lätt hittar maten.

Inred med sneda och vågräta grenar, korkrör och korkbark på flera höjder och tät växtlighet, så att djuret kan krypa undan. Levande eller konstgjorda växter som pothos och bromelior ger både gömställen och fukt. Som bottensubstrat passar en fuktig blandning av kokosfiber, jord utan gödning och lite sphagnum. Om du vill att honan ska använda en äggläggningslåda kan ett grovt bottensubstrat som hon inte kan gräva i, till exempel orkidébark, hjälpa.

Terrariet ska ha god ventilation, helst med nätöppningar både upptill och nedtill. Måtten gäller ett djur. Håller du en hane tillsammans med honor ska terrariet vara motsvarande större.

TEMPERATUR

På dagen ska det vara 22-27 °C i terrariet, och ett litet område högst upp får gärna nå 26-28 °C. På natten ska temperaturen falla till 18-22 °C, och på vintern tål djuret nätter ned till 16-18 °C.

Värme är den största faran. Lufttemperaturer över ca 28 °C bör undvikas, och vid värmebölja kan djuren flyttas till ett svalare rum. I de flesta hem är extra värme onödig. Är det kallt på vintern kan en låg värmelampa eller en värmematta på sidan, styrd av en termostat, hjälpa. Mät med en digital termometer både uppe och nere och låt en del av terrariet vara ouppvärmd.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska pendla mellan ca 50 och 80 %. Spraya terrariet på kvällen så att fuktigheten stiger till 70-80 %, och låt den sjunka till omkring 50-60 % under dagen, så att bottensubstratet hinner torka upp. Konstant fukt ger mögel och hudproblem.

Rhacodactylus auriculatus dricker droppar från blad och rutor, men ställ också fram en låg skål med färskt vatten, som byts dagligen. En hygrometer visar om rytmen håller. Om det sitter hudrester på tår och svans är luften för torr.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är aktiv i skymningen och på natten och klarar sig utan UVB när kosten innehåller D3-vitamin. Svagt UVB-ljus anses dock numera vara god praxis, eftersom det ger en säkrare kalkomsättning och mer aktiva djur. Använd ett svagt lysrör för skuggdjur (Ferguson-zon 1), till exempel ett T5-rör på 2,4-5 %, med minst 15 cm ner till de översta grenarna, och låt resten av terrariet ligga i skugga.

Ha ljuset tänt ca 12 timmar per dag på sommaren och 10-11 timmar på vintern, gärna styrt av en timer. Använd inte färgat nattljus. Natten ska vara mörk.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Grundfodret är färdigblandad pulverkost för fruktätande geckoer, uppblandad med vatten till en tjock gröt. Märken som Repashy och Pangea är utvecklade för den här gruppen av geckoer och innehåller frukt, protein, kalk och vitaminer. Servera en liten skål var 2:a-3:e dag till vuxna och dagligen eller varannan dag till ungdjur under ett år. Ta bort rester efter ett till ett och ett halvt dygn. Skålen sitter bäst på en hållare en bit upp.

Ge dessutom levande insekter ungefär en gång i veckan till vuxna och 1-2 gånger i veckan till ungdjur: syrsor, gräshoppor, dubiakackerlackor eller vaxmott-larver som godbit. Insekterna får högst vara lika stora som avståndet mellan djurets ögon och ska pudras med kalk med D3-vitamin. *Rhacodactylus auriculatus* är gladare för levande föda än *Correlophus ciliatus*, och den kan gärna få insekter oftare.

Mogen frukt utan citrus kan ges som godbit, men färdigkosten ska vara huvudfodret.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Rhacodactylus auriculatus är lugn och kan bli ganska tam, och de flesta djur tål att hanteras. Håll passen korta, 5-10 minuter ett par gånger i veckan, och ge nya djur ett par veckor i fred så att de får vänja sig. Sitt lågt, så att ett hopp inte slutar på golvet. Ta aldrig tag i svansen.

Hanar ska hållas var för sig, eftersom de slåss, och även under parning kan en hane vara hårdhänt. En hane kan hållas med en eller flera honor, men att hålla dem enskilt är den säkraste lösningen. Arten äter gärna mindre ödlor, så håll den inte tillsammans med andra arter eller med artfränder av mycket olika storlek. På dagen sover djuret i bladverket, och de flesta blir först riktigt aktiva på kvällen.

Om den känner sig hotad kan den väsa och gapa, men oftast stannar det vid hotet.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna kan oftast användas i avel från omkring ett års ålder, om de är stora nog. Honorna behöver längre tid, och honan bör vara minst 18 månader och i gott hull, typiskt 35 g eller mer, innan hon sätts i avel. Hanarna känns igen på en bula vid svansroten och en rad porer framför kloaken. Unga honor kan ha en liknande bula, och små djur kan ha fördjupningar som liknar porer, så använd ett förstoringsglas och vänta med att fastställa könet tills djuret närmar sig könsmognad.

PARNING

Arten är inte bunden till någon bestämd säsong, men de flesta ägg läggs från vår till höst. En svalare vinter, till exempel omkring 20 °C på dagen och 17 °C på natten, sätter fart på aveln och ger honan tid att bygga upp sina kalkreserver.

Släpp in hanen hos honan i hennes terrarium och följ dem noga de första dagarna. Parningen kan vara våldsam, och hanen biter honan i nacken. Äggen kommer 30-60 dagar efter parningen, eller först några månader senare, beroende på var honan befinner sig i sin cykel. Separera djuren om honan skadas eller jagas.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger två ägg åt gången, ett från varje äggstock. Under goda förhållanden kan hon lägga många kullar under en säsong, upp till åtta-nio per år, men antalet beror mycket på hennes kondition och ålder.

Ställ in en äggläggningslåda med fuktig sphagnum eller kokosfiber i terrariet, annars gräver honan ner äggen i bottensubstratet. Hon behöver gott om kalk och insekter under hela säsongen. Avbryt aveln om hon tappar märkbart i vikt.

INKUBATION

Flytta försiktigt äggen över till en liten låda med fuktig perlit, vermikulit eller ett konstgjort substrat, utan att vända dem. Markera ovansidan med blyerts. Lådan ska ha små lufthål.

Äggen inkuberas oftast vid rumstemperatur, ca 22-27 °C, och kläcks efter 60-90 dagar. Sval inkubation tar längre tid, men verkar ge större och snabbare växande ungar. Varmare inkubation förkortar tiden, men över ca 28 °C ökar risken för att fostren dör. Ägg som faller ihop eller blir gula och möglade är oftast obefruktade. Låt dem ligga tills du är säker.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna mäter ca 3 cm från nos till kloak och väger omkring 3 g vid kläckningen. De ömsar skinn inom det första dygnet. Flytta dem till en liten låda med hushållspapper eller sphagnum, grenar och en växt, och spraya dagligen. De lever på gulesäcken de första dagarna och börjar äta efter ett par dagar.

Ge samma pulverkost som till de vuxna dagligen eller varannan dag och små insekter 1-2 gånger i veckan, pudrade med kalk med D3-vitamin. Ungar nafsar gärna varandra i svansen, så håll dem enskilt eller i små grupper på 2-4 av samma storlek, och dela dem direkt om någon halkar efter eller förlorar svansen. Väg dem regelbundet. De är fullvuxna efter ett och ett halvt till två år.

Hälsa och vanliga misstag

Rhacodactylus auriculatus är härdig, och de flesta problem beror på fel värme, fukt eller foder. De typiska felen är:

- För hög temperatur, till exempel i ett terrarium vid ett fönster på sommaren. Det ger stress, aptitlöshet och i värsta fall döden.
- För lite kalk och D3-vitamin, särskilt hos unga djur och avelshonor. Det ger mjuka käkar, krokiga lemmar och darrningar. Använd en bra färdigkost och pudra insekterna.
- Konstant blött bottensubstrat och dålig ventilation, som ger mögel och hudproblem.
- Hudrester på tår och svansspets. Ge ett fuktigt gömställe och lossa resterna försiktigt med ljummet vatten.
- Tappade svansar efter hantering eller slagsmål. Svansen växer ut igen, men blir sällan lika fin som förut.
- Bett och skador när hanar hålls tillsammans, eller när en hane är för hårdhänt mot honan.

Ett friskt djur har klara ögon, en fyllig svansrot och ett bra grepp. Sök veterinär med erfarenhet av kräldjur om geckon tappar i vikt, inte äter på flera veckor eller verkar slö.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.